

EKO İKLİM

Ekonomi ve İklim Değişikliği Zirvesi

Alpaslan Çakar
Türkiye Bankalar Birliği
Yönetim Kurulu Başkanı

31 Mart 2022
Ankara

Saygıdeğer Hanımefendi, Sayın Bakanım, Kıymetli Misafirler, Değerli Katılımcılar,

Sizleri Şahsım ve Türkiye Bankalar Birliği adına saygıyla selamlıyorum.

Günümüzün en önemli küresel meselelerinin başında çevre ve iklim değişikliğinden kaynaklanan riskler yer almaktadır. Bugün konunun sosyal ve ekonomik açıdan yansımalarının ele alınacağı ve ilgili paydaşların bir araya geldiği çok değerli bir zirvedeyiz.

Fosil yakıtların tüketimi ve endüstriyel faaliyetlerin sonucu olarak artan sera gazı emisyonu küresel ısınmayı artırmak suretiyle iklim ve çevre değişikliklerine zemin hazırladı. Bu değişikliklere bağlı olarak doğal afetler, beklenmeyen hava olayları ve kuraklık artmaya başladı.

Küresel ısınma ve doğal kaynakların dikkatsiz kullanımı ekonomilerin üretim ve tüketim yöntemlerini doğrudan etkilemektedir. 1980 – 2000 yılları arasında Dünya ekonomisi ortalama yüzde 3,2 oranında büyürken, gelişmiş ülkelerde bu oran yüzde 3, gelişmekte olan ülkelerde ise yüzde 3,5 olmuştur.

2000 yılı sonrasında, Dünya ekonomisi yüzde 5 büyüme başarısı gösterebildiği halde, gelişmekte olan ülkeler yüzde 5,3 ile daha iyi bir büyüme performansı gösterdiler. Bu sayede ise gelişmekte olan ülkelerin dünya gelirinden aldıkları pay yüzde 24'ten yüzde 42'ye yükselmiş oldu.

Bu büyüme farkına rağmen, gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında kişi başına düşen gelir farkı 11 kattan ancak 9 kata indirilebilmiştir. Çünkü 80'li yıllarda gelişmekte olan ülkelerde yaşayan nüfusun payı yüzde 79 iken 2020'de bu oran yüzde 86'ya yükselmiştir.

Doğal olarak, gelişmekte olan ülkeler artan nüfusa iş bulabilmek ve vatandaşlarının refahını artırmak için daha fazla üretme, daha fazla yatırım yapma ve ticaretten daha fazla pay alma çabası içinde olmaya devam edeceklerdir.

Bu aşamada temel meseleyi,

- İklim ve çevre risklerini de dikkate alarak büyümenin sürdürülebilir olması,

- Sınırlı doğal kaynakların daha dikkatli kullanılmasını sağlayacak politikaların geliştirilmesi,
- Üretim ve yatırımda çevre dostu dönüşümü sağlayacak yöntemlerin kullanılması ve bu yöntemlerin yatırımı için finansman sağlanması, olarak görüyorum.

Bu kapsamda, uluslararası kuruluşlar ve çok sayıda ülke politikalarını ve üretim yapılarını, çevrenin korunmasını merkeze alan bir bakış açısıyla yeniden tasarlama ve uygulama gayretindedir.

Karbon salınımının azaltılmasına yönelik önlemlerin alınması taahhütlerini içeren Avrupa Yeşil Mutabakatı ve ülkemizin de dahil olduğu Paris İklim Anlaşması gibi prensipler birçok ülke tarafından imzalanmıştır.

Avrupa Birliği üyesi ülkelere yapılacak ihracata konu ürünlerin üretim ve tedarik süreçlerinde, belirlenen limitlerin üstündeki karbon emisyonları için 2026 yılından itibaren karbon vergisi ödeme yükümlülüğü getirilmektedir. Söz konusu düzenleme, regülasyona uyumlu olmayan imalatçı ve ihracatçı firmalar açısından maliyet ve rekabet dezavantajına neden olacaktır.

Ülkemizde, yeşil dönüşümün genel stratejisi ve adımları Temmuz 2021’de yayımlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı ile belirlenmiştir. Buna göre, sera gazı emisyonlarının 2030 yılına kadar olağan artış seyri üzerinden %21 oranında azaltılması taahhüt edilmiştir. Ayrıca, bu hedefin gerçekleştirilmesi için enerji, imalat sanayii, ulaştırma, binalar ve kentsel dönüşüm, tarım, ormancılık ve atık konularındaki plan ve politikalar ilan edilmiştir.

Bankacılık sektörü çalışmalarını kurumsal yönetimin dört ana ilkesi olan “Şeffaflık, Hesap Verebilirlik, Sorumluluk ve Adillik” ilkeleri çerçevesinde bütüncül olarak ele almaktadır. Son dönemde sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir finans ilkeleriyle kurumsal yönetim ilkelerinin bileşimini içeren bir yaklaşım ağırlık kazanmıştır.

Sürdürülebilir finans, yatırımcılara finans sağlanmasında çevresel, sosyal ve yönetim konularının dikkate alındığı finansman türüdür.

Bu uygulama, geleneksel finansal analizin yanı sıra, finansal olmayan potansiyel risk ve fırsatları da inceleyerek yatırımcılara daha kapsamlı bir analiz yapma imkânı sunan bir uygulamadır.

Türkiye’de bankacılık sektörü küresel gelişmelerle uyumlu olarak uluslararası standartları yakından takip etmekte ve entegre bir çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim anlayışı yaklaşımı ile çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda Türkiye Bankalar Birliği nezdinde yapılan çalışmalar hakkında da bilgi vermek isterim:

- Sektörde farkındalığı artırmak ve faaliyetlere rehberlik etmek üzere Türkiye Bankalar Birliği’nde Sürdürülebilirlik Çalışma Grubu 2009 yılında kurulmuştur.

- “Bankacılık Sektörü için Sürdürülebilirlik Rehberi” Mart 2021’de güncellenmiştir. Rehberde; iklim değişikliği ile mücadele konusunda temel strateji önerilerine yer verilmiştir.
- Yönetim Kurulumuz tarafından üyelerimize yönelik olarak sürdürülebilirlik konusunda tavsiye kararları alınmaktadır.
- İklimle Bağlantılı Finansal Beyanlar Görev Gücü’nün (TCFD) tavsiyeleri ile iklim değişikliği ve mücadele konusunda çalışmalar yapan başta UNEP-FI olmak üzere ulusal ve uluslararası inisiyatiflerin çalışmaları takip edilmekte ve değerlendirilmektedir.
- İklim değişikliği ile mücadele bilincinin toplumda yaygınlaştırılması çalışmaları yapılmakta ve bu alandaki çalışmalara katkı sağlanmaktadır.
- Sürdürülebilir finans çalışmalarının somut olarak ölçülmesi ve izlenmesi amacıyla istatistiki çalışmalara ilişkin hazırlık yapılmaktadır.
- Ayrıca, sürdürülebilirlik eğitim modülleri geliştirilmiştir.

Bankacılık sektörü, çevresel ve sosyal risk değerlendirmelerini ve izleme süreçlerini, ulusal ve uluslararası mevzuat ve küresel standartlar ile uyumlu olarak gerçekleştirmeye çaba göstermektedir. Sektör, çevresel ve sosyal aksiyon planları hazırlayarak, müşterilerinin bu alandaki kapasitelerinin geliştirilmesine aracılık etmekte ve kredi vadesi boyunca da müşterilerinin performansını izlemektedir.

Bu politikalar çerçevesinde; finansman sağlanan firmalara yönelik özel kredi kuralları ve ülke ekonomisi üzerinde ağır bir yük olan enerji kaynaklarındaki dışa bağımlılığın azaltılması ve çevresel zararların en aza indirgenmesine yönelik kredi ürünleri hayata geçirilmiştir.

Yenilenebilir enerji üretimi alanında faaliyet gösteren firmaların yatırım projeleri ve işletme giderlerinin finansmanı, bankalarımız açısından stratejik öncelikler arasında yer almaktadır. Aynı şekilde, işletmelerin enerji verimliliği sağlayan makine/ekipman satın alımlarının, GES benzeri yatırımları ile atık su arıtma ve geri kazanımına yönelik çevre dostu girişimlerinin finansmanına yönelik özel kredi ürünleri sunulmaktadır.

Ayrıca, sürdürülebilirlik kriterleri kapsamında; kadın, genç ve engelli istihdamına katkı sağlayan, enerji verimliliği, karbon emisyon azaltımı veya yenilenebilir enerji sağlandığına dair uluslararası geçerliliğe sahip belgeleri bulunan işletmelere finansmanda fiyatlama avantajları sağlanmaktadır. İşletmelerin yanında, bireysel müşteri ihtiyaçları da aynı bakış açısı ile karşılanmaktadır.

Enerji performansı yüksek konutların ve elektrikli taşıtların satın alınımının, meskenlerde enerji verimliliği sağlamaya yönelik tadilat harcamalarının ve beyaz eşya alımlarının finansmanına yönelik özel ürünler geliştirilmiştir.

Dijital bankacılık alanında yapılan geliştirmeler ile beraber artık işlemlerin çok büyük kısmı şubeye gitmeden internet ve mobil bankacılık kanalları üzerinden yapılabilmektedir.

İşlemlerin dijital kanallar üzerinden yapılması ile sözleşme, başvuru formu, dekont, ekstre ve hesap cüzdanı gibi fiziki ortamda kağıt olarak alınan materyaller azalmış, bu sayede hem maliyet hem de kâğıt tasarrufu sağlanmıştır.

Dijitalleştirilen süreçlerimiz ile sadece bankacılık sektöründe her yıl on binlerce ağacı kurtarmaktayız.

Bu açılardan bakıldığında, Türk finans sektörünün sürdürülebilir iş modellerini benimsemesi;

Reel sektörün ve bireysel tüketicilerin daha donanımlı hale gelmesi, bu vesileyle Türkiye ekonomisinin diğer gelişmekte olan ekonomilere kıyasla rekabet üstünlüğü kazanması, finansmana daha kolay erişimle birlikte yabancı yatırımcıların ilgisinin de artırılması ve salgın sonrası Çin'den uzaklaşacak tedarik zincirinin Türkiye'den geçirilmesi, tedarik zincirlerinin yeniden yapılanmasında Ülkemize yer açılması gibi pek çok fırsatı barındırmaktadır.

Değerli konuklar,

İklim değişikliğinin etkilerini enerji, sağlık, biyolojik çeşitlilik, bitki örtüsü, temiz ve ulaşılabilir su kaynakları konularında gördüğümüz gibi hiç şüphesiz ki tarım sektöründe de görüyoruz. İklim değişikliği nedeniyle toprak ve su rejimleri değişime uğrarken, tarımsal üretim azalmakta ve gıda güvenliği için bir tehdit oluşturmaktadır.

Bu vesile ile Ziraat Bankası Genel Müdürü olarak tarımın bugünümüz ve yarınlarımız için stratejik önemde savunma sanayi kadar milli bir mesele olduğunu ifade etmek zorundayım. Biz Ziraat Bankası olarak tarımın finansmanını ve bu alanda verilen hizmetleri de aynı şekilde milli bir mesele olarak görmekte, çalışmalarımızı bu çerçevede sürdürmekteyiz.

Türkiye'nin 2023 yılı ekonomik hedeflerine göre milli gelirin 1 trilyon dolara yaklaşması, nüfusumuzun 86 milyon kişiyi aşması beklenmektedir. Kişi başına gelirden 10 bin doların üzerini hedefliyoruz.

Büyüme hızımızın potansiyel büyüme hızı olan yüzde 5 düzeyinde gerçekleşmesine her zamankinden daha fazla önem vermeliyiz. Nüfusumuzun genç olması, istihdamın artırılmasını zorunlu kılmaktadır. Artan nüfusla birlikte vatandaşlarımızın sağlıklı beslenmesi çok önemli bir konudur.

Yakın dönem gelişmeler gıda arzında güvenliğin korunması için tarımda üretimin artırılmasının önemini açıkça ortaya koymuştur.

Ziraat Bankası olarak;

Piyasada aktif rol oynayan, kaliteli ve verimli üretimi teşvik eden, tarımda modern, sürdürülebilir teknolojileri kullanarak üretim yapan üreticilerimizin yanında olmaya devam edeceğiz.

Keza, iklim değişikliği ile mücadele kapsamında, modern tarım tekniklerinin geliştirilmesi, üretim kayıplarının önlenmesi, organik tarım yöntemlerinin

yaygınlaştırılması, verimli tarım arazilerinin korunması ve yerli üretimin artırılmasının yanı sıra, tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesine katkı amacıyla çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Hayata geçireceğimiz yeni uygulamalarla ülkemiz tarımını, üreticilerimizi ve tarladan sofraya kadar olan sürecin tamamını bugüne kadar olduğundan çok daha güçlü şekilde, “bir bankadan daha fazlası” olarak desteklemeye devam edeceğimizi bir kez daha ifade etmek isterim.

Türkiye’de bankacılık sektöründeki en yaygın şube ağının sahibi ve en büyük işverenlerden biri olarak hedefimiz, süreçlerimizi doğrudan ve dolaylı çevre etkileri açısından kontrol etmek, doğru stratejiler ve teknolojilerle yönetmek ve sürekli iyileştirmektir.

Bu kapsamda;

- Faaliyetlerimizi sürdürürken ortaya çıkan sera gazı emisyonlarını ölçmeye ve azaltmaya yönelik çalışmalarımızı sürdüreceğiz.
- Hizmet birimlerimizi oluşturan fiziki unsurları, enerji başta olmak üzere tüm doğal kaynakların verimli kullanımı ilkesi altında yapılandırmaya gayret gösteriyoruz.
- Ülkemizde yasalarla belirlenmiş çevre standartlarına tam uyumun yanı sıra, küresel en iyi uygulama ve standartların yaygınlaşmasını arzuluyor ve bu konudaki çalışmalarımızı paydaşlarımızla çok yönlü diyalog kapsamında sürdürmeyi hedefliyoruz.
- Müşterilerimizin ve tedarikçilerimizin çevre konusundaki farkındalıklarının artmasını ve çevresel sürdürülebilirliğe değer katacak çalışmaları yaygınlaştırmalarını önemsiyor ve teşvik ediyoruz.

“Yarın Kıyametin kopacağını bilseniz bile elinizdeki fidanı dikiin” anlayışından hareketle, tüm Dünya’da çevre bilinci, tabiat sevgisi, doğal kaynakların tasarruflu kullanımı konularındaki hassasiyetin artarak devam etmesini diliyorum.

İklim Değişikliği Zirvesi’nin hayırlı olmasını temenni ediyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.